

Kameraövervakning vid skolor och förskolor Regler, rutiner och dokumentation

Kameraövervakning anses generellt vara negativt för den personliga integriteten. Bestämmelser finns i kameraövervakningslagen (SFS 2013:460).

Ibland bedömer verksamheterna inom barn och utbildningsförvaltningen att kameraövervakning är motiverat. Nedan följer de rutiner som gäller:

1. Kameraövervakning utomhus

Plats dit allmänheten har tillträde:

Kräver tillstånd från Datainspektionen.

Plats dit allmänheten inte har tillträde:

Kräver inte tillstånd. Skyltar ska dock visa att övervakning sker.

2. Kameraövervakning inomhus

Kameraövervakning inomhus kräver inte tillstånd. Det finns dock åtgärder som måste ha vidtagits innan kameraövervakning kan ske. Kameraövervakningslagen innehåller en samlad reglering av kameraövervakning. Syftet med lagen är att tillgodose behovet av kameraövervakning för berättigade ändamål samtidigt som enskilda skyddas mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten. Barn och vuxna som vistas i verksamheten har rätt att slippa kameraövervakning om det inte finns ett övervakningsintresse som väger tyngre än integritetsintresset, den så kallade överviktsprincipen.

Det är den som är huvudman för skolan/förskolan som ska visa att övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset, det vill säga att det finns ett rättsligt stöd för kameraövervakningen.

Samtycke kan i och för sig också utgöra ett rättsligt stöd vid kameraövervakning på platser dit allmänheten inte har tillträde. Det är sällan praktiskt genomförbart att inhämta samtycke från alla som kan komma att vistas i en verksamhet. Ett samtycke kan också återkallas när som helst.

3. **Datainspektionens syn - sammanfattning**

Datainspektionens praxis säger följande.

- Datainspektionen har inte uttalat ett generellt förbud mot att kameraövervaka inomhus i skolor på dagtid
- Det som avgör är en ren intresseavvägning i det enskilda fallet (överviktsprincipen)
- Övervakningen måste vara proportionerlig i förhållande till behovet i det enskilda fallet.
- Kameraövervakning får inte användas för att komma tillrätta med småsaker
- Andra åtgärder ska prövas först innan kameraövervakning beslutas
- Inbrott nattetid innebär inte att kameraövervakning är tillåtet på dagtid
- Utanför ordinarie skoltid är kameraövervakningen normalt tillåten
- Kameraövervakning i datorförvaringsrum har accepterats - där vistas eleverna mycket kort tid och den aktuella skolan hade haft stora problem med stölder
- Vid allvarliga problem kan även kameror som är avgränsade till att filma elevskåp som det skett många inbrott i att vara tillåtna, samt kameror i entréer där eleverna filmas under kort tid.

Utförligare information finns i bilaga 2.

4. **Rutiner – Barn och utbildningsförvaltningen**

1. Verksamheten bedömer att en utredning om kameraövervakning ska ske
2. Verksamheten genomför en utredning enligt detta dokument (bilaga 1)
3. Om villkoren är uppfyllda lämnar verksamhetschefen en beställning till IT
4. Verksamhetschefen är ytterst ansvarig för beslutet att införa kameraövervakning och att rutinerna följs.
5. Verksamheten ska utse vem som har rätt att ta del av det inspelade materialet
6. Om händelse uppstår skall av verksamheten utsedda personer ta del av materialet. Utsedd personal får tillgång till materialet och personal från IT- avdelningen deltar inte.
7. Gällande sekretessbestämmelser ska iakttas (se nedan i bilaga 2)
8. Verksamhetschefen ansvarar för att avbeställa kameraövervakningen när behovet har upphört
9. Kostnaden för kameraövervakning belastar respektive verksamhet

Bilaga 1

Dokumentation inför beslut om kameraövervakning inomhus i barn och utbildningsförvaltningens lokaler

Skola:

Ansvarig för utredningen:

Datum:

Problembeskrivning (skälen till att kameraövervakning krävs)

Var uppkommer problemen (lokaler)?

Vid vilken tidpunkt uppstår problemen?

I vilken omfattning uppstår problemen?

Hur kan kamerornas upptagningsområde begränsas? Att de justeras så det planerade området bevakas.

Vilka andra alternativ än kameraövervakning finns?

Så här ska informationen till de som filmas utformas/lämnas:

Dessa personer får ta del av inspelningarna:

Rektor

Rutiner för att få ta del av inspelningarna:

Berörd rektor tar tillsammans med ?? ut berört material vid kännedom av en händelse.

Gallringsrutiner för inspelningarna (får sparas maximalt 2 månader): Alla inspelningar raderas automatiskt efter 9 dagar.

Uppföljningsrutiner/utvärdering av övervakningen ska ske på följande sätt:

I en rutin om kameraövervakningen jobbar vaktmästeriet tillsammans med fastighetsansvarig rektor ?? om var kamerorna skall vara placerade. Detta ligger i årsplanen för arbetsmiljöarbetet.

BESLUT

Med stöd av genomförd utredning beslutas att kameraövervakning ska ske på följande platser:

Datum: Underskrift ansvarig rektor.

Datainspektionens syn – utförligare information Bilaga 2

För att det ska vara tillåtet att ha kameraövervakning inomhus i en skola ska en bedömning först ha gjorts och skolan ska ha kommit fram till att skälen till att ha kameraövervakning överväger elevernas rätt till integritet (överviktsprincipen). Vid bedömningen om det finns skäl att ha kameraövervakning ska nedanstående punkter gås igenom och redovisas.

1. Bedöm om kameraövervakningen inomhus är tillåten enligt kameraövervakningslagen

Kameraövervakningen får bedrivas utan samtycke om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra berättigade ändamål och övervakningsintresset väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad (integritetsintresset).

Det innebär att skolhuvudmannen behöver ha skaffat sig en konkret uppfattning om problematik eller händelser som inträffat i skolan. En skola kan till exempel ha upp-repade problem med skadegörelse och stölder. Uppgifter i form av polisanmälningar och ersättningsyrkanden till försäkringsbolag och liknande är ofta ett bra underlag för att styrka problematiken. Även annat än brott kan vara ett berättigat ändamål för kameraövervakning, till exempel skolans arbete med att förebygga och förhindra förekomsten av kränkande behandling, men bedömningen måste alltid göras i det enskilda fallet för varje skola.

Det är bra om huvudmannen har en rutin för att samla in underlag som kan behövas för att vid ett senare tillfälle dra slutsatser om vilket övervakningsintresse skolan har.

Datainspektionen brukar efterfråga sådana uppgifter vid tillsyn av kameraövervakning på en plats dit allmänheten inte har tillträde.

Kameraövervakning är inte en lösning som ska väljas i första hand. Ofta finns andra sätt att komma åt problem och sådana bör väljas före kameraövervakning. Här är några exempel på andra alternativ.

- Inlåsning av särskilt värdefull utrustning
- Förstärkt skalskydd till vissa rum och utrymmen i skolan.
- Bättre belysning
- Ombyggnationer av ytor med skydd sikt
- Rörelsestyrda vattenkranar
- Ökad vuxennärvaro
- Elevskyddsombud

Utöver att samla uppgifter om händelser och genomförda alternativa åtgärder är det bra om huvudmannen också klargör följande detaljer vid bedömningen av sitt övervakningsintresse.

- Vilken är den konkreta brottsutsattheten (till exempel skadegörelser) eller olycksrisken eller annan utsatthet sett till händelser som inträffat på skolan?
- När på dygnet har dessa händelser inträffat?
- I vilka utrymmen i skolan har händelserna inträffat?
- Varför har inte andra alternativa åtgärder (se ovan) varit tillräckliga för att komma tillrätta med problemen?

Varje kamera ska bedömas för sig vilket innebär att kameror ska placeras så att de uppfyller sitt syfte, men samtidigt inte får ett upptagningsområde som blir för vidsträckt utifrån de händelser som inträffat. Utrymmen där man passerar snabbt förbi innebär ofta ett mindre integritetsintrång än utrymmen där man uppehåller sig längre tid.

Kameraövervakning kan bestå av realtidsövervakning via bildskärm, bildinspelning samt avlyssning och upptagning av ljud. Kameraövervakningslagens bestämmelser gäller alltså även om skolan inte spelar in bildmaterial. För bildinspelning och ljudavlyssning/-upptagning krävs att särskilda skäl föreligger, till exempel att en plats är särskilt brottsutsatt. Då är beskrivningen av inträffade händelser särskilt viktig.

Redovisningen under steg 1 kan också utgöra grund för att huvudmannen gör klart i organisationen hur den interna beslutsgången ser ut när huvudmannen överväger kameraövervakning.

2. Andra åtgärder som ska vidtas

Om kameraövervakningen får bedrivas enligt steg 1 ovan, det vill säga om huvudmannen i det enskilda fallet har bedömt att övervakningsintresset väger tyngre än integritetsintresset, måste huvudmannen uppfylla ett antal andra förutsättningar för att övervakningen ska bedrivas i enlighet med kameraövervakningslagen. Några viktiga punkter är följande:

3. Krav på dokumentation

Huvudmannen ska se till att övervakningen endast sker för särskilda och berättigade ändamål, det vill säga ändamål som bedömningarna i steg 1 lett till. Huvudmannen ska också se till att ändamålen med övervakningen dokumenteras. Som framgår nedan ska huvudmannen på begäran kunna upplysa om ändamålet.

4. Krav på begränsning

För övervakningens omfattning ska huvudmannen se till att den inte bedrivs i större omfattning än vad som behövs för att tillgodose ändamålen med övervakningen. Det innebär att huvudmannen ska begränsa övervakningen genom att en kamera ska riktas på ett sådant sätt att det område som övervakas inte är större än vad som behövs för att tillgodose ändamålet med övervakningen. Det innebär också att kameraövervakningen ska begränsas i tiden på så sätt att övervakningen endast pågår så länge det är motiverat med hänsyn till ändamålen. Det kan innebära att kameraövervakningen begränsas till vissa tider på dygnet eller under viss del av året.

5. Uppllys om kameraövervakningen

Huvudmannen ska självant upplysa enskilda om kameraövervakningen (även om det endast är fråga om realtidsövervakning, utan bildinspelning). Det ska ske genom skyltning eller på något annat verksamt sätt. Särskild upplysning ska lämnas om avlyssning eller upptagning av ljud sker i samband med övervakningen.

Om det finns synnerliga skäl får länsstyrelsen besluta om undantag från skyldigheten att upplysa, men undantag kan däremot inte förekomma när ljud ska avlyssnas eller tas upp.

Huvudmannen ska också lämna upplysning om ändamålen med övervakningen på begäran av den som övervakas. Som framgår ovan ska den som bedriver kameraövervakning av en plats dit allmänheten inte har tillträde dokumentera ändamålen med övervakningen, så att det alltid enkelt går att upplysa om dessa.

6. Bevara inte uppgifterna för länge

Huvudmannen bör spara eventuellt inspelat bild- och ljudmaterial så kort tid som möjligt, maximalt två månader. När bild- och ljudmaterial från kameraövervakningen inte längre får bevaras ska materialet omedelbart förstöras. Det innebär att huvudmannen behöver ha infört interna rutiner för att begränsa bevarandetiden.

7. Tystnadsplikt och sekretess

Kameraövervakningslagen innehåller en bestämmelse om tystnadsplikt. Hos myndigheter tillämpas offentlighets- och sekretesslagen. Om man bryter mot tystnadsplikten (det vill säga genom att obehörigen röja eller utnyttja det som man har fått veta om någons personliga förhållanden) kan man dömas till böter eller fängelse för brott mot tystnadsplikten.

Sekretesskyddet innebär att material från kameraövervakning inte får lämnas ut i andra fall än till brottsbekämpande myndigheter eller en kommun alternativt en myndighet som ansvarar för räddningstjänst om det finns ett behov av uppgifterna hos mottagaren.

Det är lämpligt att huvudmannen informerar de befattningshavare som kan komma att få del av material från kameraövervakningen om innebörden av tystnadsplikten/sekretessen.

8. Begränsning av åtkomsten och andra säkerhetsåtgärder

Tillgång till bild- och ljudmaterial får inte ges till fler personer än vad som behövs för att övervakningen ska kunna bedrivas. Det innebär att huvudmannen ska begränsa antalet befattningshavare som tilldelas arbetsuppgifter som avser kameraövervakningen. Ofta handlar det om att begränsa åtkomsten till datautrustning där bildmaterial lagras.

Att till exempel ge alla lärare tillgång är inte korrekt. Det kan däremot vara motiverat att huvudmannen ger en rektor och en it-teknikeråtkomst till datautrustningen.

Även i övrigt ska huvudmannen vidta åtgärder för att skydda bild- och ljudmaterial från kameraövervakningen. Skyddet ska ge en säkerhetsnivå som är lämplig med hänsyn till de tekniska möjligheter som finns, vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna, de särskilda risker som finns med behandlingen av materialet samt hur pass känsligt materialet är.

Säkerheten ska vara på en hög nivå när det gäller kameraövervakning. Skälet till detta är främst att det råder tystnadsplikt och sekretess. Exempel på en åtgärd är säker inlåsning datautrustning där bildmaterial lagras.

9. Om man anlitar en larmcentral eller liknande

Huvudmannen kan anlita någon annan (en larmcentral eller liknande) som har hand om kameraövervakningen för huvudmannens räkning. Då ingår det i huvudmannens skyldigheter att ge instruktioner till det företag som anlitas och även att se till att det finns ett skriftligt avtal om kameraövervakningen. I avtalet ska det särskilt föreskrivas att den som har hand om övervakningen får utföra övervakningen bara i enlighet med instruktioner från huvudmannen och att den som har hand om övervakningen är skyldig att vidta säkerhetsåtgärder. Huvudmannen ska också förvissa sig om att företaget kan genomföra och faktiskt genomför säkerhetsåtgärder.

10. Tillsyn

Datainspektionen är operativ tillsynsmyndighet över kameraövervakning av platser dit allmänheten inte har tillträde. Datainspektionen får besluta om de förelägganden som är nödvändiga för att kameraövervakningslagen ska följas. Föreläggandena får förenas med vite.